

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za izposojanje:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovi!
računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto VIII. - Štev. 26

Trst - Gorica 25. junija 1954

Izhaja vsak petek

V TRŽAŠKEM MESTNEM SVETU ENA SAMA ALTERNATIVA:

Ali STO - Ali razkosanje?

Govor dr. Agneletta - Kdor je proti razkosanju, je za STO - Kje je dr. Jože Dekleva in bazoviška prisega?

Dne 18. t.m. se je občinski tržaški svet zopet bavil z vprašanjem Svobodnega tržaškega ozemlja. Za sejo je vladalo živo zanimanje, galerije so bile polne.

Italijanske stranke večine z mislini in kominformisti so predložili v sprejem resolucijo, ki se v bistvu glasi: »Tržaški občinski svet poudarja svoje odločno nasprotstvo proti delitvi Ozemlja kot rešitvi Tržaškega problema in označi svobodno plebiscit kot najbolj primerno sredstvo za odločanje o usodi Ozemlja.«

Na sestanku, kjer se je ta resolucija pripravljala, niso bile povabljene stranke za neodvisnost in tudi ne SDZ.

Besedo je dobil najprej vodja demokratske skupine, svet. Gregorčič, ki je dejal, da so oni pripravili žrtvovati svojo nestrupnost za celovito rešitev Tržaškega problema, ki bi ga označila ljudska volja s plebiscitom, da pa odklanjajo STO, ki ga predlagajo stranke za neodvisnost in kominformisti. Za njim je govoril svet. dr. Belihar (F.I.), da je njegova stranka za STO in da bi plebiscit sprejela samo v podrejeni vrsti. S tem pridržkom sprejema predlagano resolucijo. Svetnik Tolloy je prišel do enakega zaključka.

Nato je govoril svet. dr. Morelli od MSI, ki je ostro napadel STO in mirovno pogodbo. Naglasil je, da gre do politične težnje Italije za tem, da dobi Trst kot prvo stopnjo in potem Snežnik in Dinarsko Alpe (v Dalmaciji) kot drugo stopnjo. To naj si vtakne za klubok uradna Jugoslavija in naši titovci, ki dajajo Trst Italiji. Dr. Morelli hoče glasovati proti resoluciji, ker ne vsebuje vsega, česar so se domeni li na sestanku. Odgovarjal mu je svet. Dulci, socialdemokrat, ki je omenil Colognatičjevo izjavo v Rimu. Svetnik Colognatti, tajnik MSI za Trst, je izjavil, da je povedal le osebno mnenje, ko je v Rimu dejal, da je za Italijane boljše STO kot njegova delitev. »On je prepričan,« je dejal, »da pomeni za nas Trst brez področja B politično in gospodarsko smrt.«

Ob 8. in tri četrti je prišel pri nabito polni dvorani svoj prepričan govornik svet. dr. Agneletto.

Govor dr. Agneletta

Govorim kot predstavnik slovenskega demokratskega gibanja. To gibanje s Slovensko demokratsko zvezo na čelu je bilo od vseh začetkov brezpogojno za STO v smislu mirovne pogodbe z Italijo. In temu načelu smo zvesti še sedaj, ker smo globoko prepričani, da je STO še najboljša rešitev tega ozemeljskega vprašanja; ker gre za narodnostno mešano ozemlje; pa tudi zato, ker mora STO tvoriti most zložitja med italijanskim in jugoslovanskimi narodi. Zato smo bili proti predlogu treh velesil od 20. marca 1948, da se STO odstopi Italiji. Gospodje svetovalci, razumeli boste, da kot Slovenci nismo mogli biti za to, da se STO vrne pod Italijo, kakor ne bi mogli biti vi, kot Italijani, za to, da se to Ozemlje priključi Jugoslaviji. Iz tega razloga smo bili proti predlogu od 8. oktobra 1953.

Danes je razkosanje STO, kakor piše časopisej in kar izhaja tudi iz pogajanj zadnjih tednov, preči vrati. Predlog o delitvi ni bil nastavljen samo od uradne Jugoslavije, ampak tudi od Amerike in Anglije. Gre za tem, da dobi področje B Jugoslavija in področje A Italija.

Prepričan sem, da smo si vsi složni v tem, da taka delitev ne bo zadovoljila niti slovenskega, niti italijanskega prebivalstva. STO je narodnostno mešano ozemlje in njegovo razkosanje vreže v živo črto Slovence kot Italijane. Ali ne tako? Tako razkosanje ne bo odstranilo nesoglasij med Jugoslavijo in Italijo, ampak jih bo še poglobilo. Zato nosi ono od vsega začetka v sebi kal novih vojnih zapletov.

V tem usodnem trenutku je naša dolžnost, da preudarno, kaj more in kaj mora tržaški mestni svet storiti, da prepreči tako delitev.

Slišal sem govornike italijanskih strank, ki so sicer proti razkosa-

nju, toda so obenem tudi proti STO, češ, vse Ozemlje mora zopet pod italijansko vrhovnost.

Ne udajajmo se, gospodje svetovalci, utvaram! Bodimo stvarni in presojajmo stvari ne iz čustvenega, ampak s stvarnega stališča. Zavedati se moramo vsi, in za to je skrajni čas, da je priključitev celotnega STO Italiji absolutno nemogoče stvar. Zato je danes zahteva po uresničenju tristranskega predloga od 20. marca 1948 zgolj slepilo samega sebe. Danes je mogoče samo: ali razkosanje STO med Italijo in Jugoslavijo ali pa ostvaritev STO. Tretje rešitve ni! S tem moramo računati! Zavedati se moramo, da danes ni več Jugoslavija pripravljena Sovjetske zveze, kot je bila leta 1948, ko je padel predlog, da se vrne vse STO Italiji. Danes je tudi Jugoslavija med državami, ki imajo braniti Evropo pred napadom od vzhoda. Njen politični in diplomatski pomen v mednarodnem svetu je tak, da bi mogel samo še kak sanjač pričakovati, da bi mogli STO v celoti izročiti Italiji. In končno je Jugoslavija v Balkanski zvezi. Vojške zveze pomenijo, kar pomenijo, ali danes je izključena izročitev obeh rododij STO Italiji.

Najmanj, kar mora v tem odločilnem trenutku tržaški občinski svet storiti, je odločen protest proti razkosanju Ozemlja. To pa ni vse. Kdor glasuje proti delitvi Ozemlja, moral bi pri sedanjem stanju stvari napraviti korak naprej in glasovati — za ostvaritev STO.

Sem realist in kot tak sodim, da dokler bo Avstrija zasledena od zapadnih velesil in od Sovjetske zveze, ne more priti do izgraditve STO in do imenovanja guvernerja. Zato, četudi smo slovenski demokraci trdno za STO v smislu mirovne pogodbe in za spoštovanje mednarodnih pogodb, vendar se moramo pod pritiskom sedanjih razmer, da se prepreči preteče razkosanje Ozemlja, zateči še k drugemu skrajnemu sredstvu. Apelirati moramo še na spoštovanje načela o samoodločitvi narodov, na katero se v teoriji tako radi pozivajo visoki diplomati. In zato, raje ko da se razkosa STO med Italijo in Jugoslavijo, naj se prebivalstvu obeh področij nudi možnost, da v SVOBODNEM PLEBISCITU izrazi svojo voljo o STO.

Resolucija, ki jo predlaga večina, se izreka odločno proti razkosanju in označuje SVOBODNEM PLEBISCITU kot najbolj primerno sredstvo za odločitev o usodi STO. Predgovorniki večine so izjavili, da sicer sprejemajo plebiscit, ali da je za njih vrnitev vsega Ozemlja k Italiji končni cilj. Zato je treba točneje opredeliti, kakšen naj bo ta plebiscit.

Moje mnenje je, da če že do plebiscita pride, se ne sme glasovati

le o dveh alternativah — Italija ali Jugoslavija — AMPAK PREBIVALSTVU JE TREBA DATI MOŽNOST, DA SE IZREČE ZA STO ALI ZA ITALIJO ALI ZA JUGOSLAVIJO.

Omejitvi vnaprej glasovanje le na dve alternativni — Italija ali Jugoslavija — bi pomenilo že od vsega začetka omejitvi svobodno izražanje ljudske volje, ker bi bila izključena odločitev za STO. Ali poleg tega moramo imeti pred očmi, da plebiscit o dvojni alternativni: Italija ali Jugoslavija ne bi Jugoslavija nikoli sprejela.

Iz vsega tega sledi, da svobodno plebiscit mora dati prebivalstvu možnost, da se izreče ZA STO ALI ZA ITALIJO ALI ZA JUGOSLAVIJO.

Dosledno tem izvajanjem je stavil dr. Agneletto resolucijo, ki jo prinašamo na drugem mestu.

Nadaljevanje 22. 6.

Debata o STO in o štirih resolucijah se je nadaljevala. Obširen govor je imel svetnik Vidali za kominformistično resolucijo, ki je enaka oni, ki je bila sprejeta soglasno v Miljah. Svetnik Battigelli je očital, da niso Slovenci nič zgovorili v prvi svetovni vojni za rešitev Trsta. Odgovoril mu je svet. dr. Agneletto, da so Slovenci, Hrvači in Srbi bivše Avstroogrške dosti storili za zrušenje monarhije. Omenil je junakstvo prof. Dr. Pivka na trentinski fronti in prostovoljno divizijo Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki se je v letih 1916-17 borila v Dobruži proti Nemcem, Bolgarom in Avstrijcem. Teh prostovoljcev je bilo preko 40.000.

Pri glasovanju je bila sprejeta z 42 od 53 glasov resolucija večine in ostale tri resolucije so bile z glasovi iste večine zavrnjene.

Razvoj francoskih težav

Francija se v Evropi odlikuje pa tem, da menjava vlade kakor srjace, in to v najbolj nepričakovanih in tudi najbolj neprimernih trenutkih. Ta občutek je upravičen posebno za zadnjo francosko krizo, ki je v odločilnih dneh ženevske konference vrgla Lanielovo vlado. S tem je bila izživljena prekinitev teh važnih pogajanj. Z izpremembo dosedanjega vodstva svoje zunanje politike je Francija obenem dala komunistom možnost, da poskušajo novo taktiko.

Lanielova vlada je padla v glavnem iz dveh razlogov: zaradi neuspehov v Indokini in zaradi odpora proti takšni Evropski obrambni skupnosti, ki naj bi zopet dala Nemcem orožje v roke. V obeh vprašanjih so bili Sovjeti tisti, ki

RESOLUCIJA

Tržaški občinski svet, kot tolmač volje tržaškega prebivalstva, je preučil sedanjí položaj STO in upoštevajoč, da je v tem trenutku nemogoče izgradnja STO v smislu mirovne pogodbe, četudi ostane ta rešitev najboljša rešitev Tržaškega problema,

nujno apelira

na štiri velesile, na vlado Republike Italije in na vlado Federativne ljudske republike Jugoslavije ter na Varnostni svet in na Organizacijo združenih narodov,

da odredijo — zato, da preprečijo razkosanje STO in iz spoštovanja do načela o samoodločbi narodov — na vsem STO plebiscit, s tem, da nu dajo prebivalstvu možnost, da izreče s svobodnim glasovanjem pod mednarodnim nadzorstvom svojo voljo: za STO ali za Italijo ali za Jugoslavijo.

Trst, 18. jun. 1954.

Dr. Jos. Agneletto

V teh odločilnih dneh v resnici ni važno, na katerem zapečku in o čem se pomenjujejo ubogljivi uslužbenci muhavgave gospodarja, ki niso nikdar zastopali drugega kot voljo svojega krušnega očeta. Važno pa je, kje stoji tisti, ki ga je takaj tisoč Slovencev in nekaj sto Italijanov pripeljal v mestni svet pod izrecnim pogojem, da brani in ZASTOPA PREDVSEM URESNIČENJE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA.

KJE JE DR. JOŽE DEKLEVA?

Tako se sprašujejo njegovi volivci. Na sedežu OF kujejo puhle izgovore, kuhajo dialektična izmotavanja in prozorna slepila ter obnavljajo politična zvodništva iz nedavne preteklosti. To so njihovi zasebni posli, za katere se tržaška javnost, kljub dolgovetnim, nedoslednim in špekulantskim propagandnim tiradom »Primorskega dnevnika« ne briga. Zato pa z vso pravico terja prisotnost in jasno besedo v mestnem svetu od človeka, ki ga je del tržaških volivcev postavil na okope obrambe Svobodnega tržaškega ozemlja! ALI JE DR. JOŽE DEKLEVA STRAHO PETNO POBEGNIL ALI CELO

STOJI ZE V VRSTAH NASPROTNIKOV SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA? ODGOVOR JE LAHKO SAMO DVOJEN: DA ALI NE!

Ta odgovor terja volivci od svojega svetovalca! Kaj je govorila na velikonocni ponedeljek leta 1952 deset tisočglavi množici PRISEGA DR. DEKLEVE:

»BORBA ZA SVOBODNO TRŽAŠKO OZEMLJE!«

In kaj je ostalo od te prisige, izrečene na tleh, prepojenih s krvjo slovenskih primorskih mučencev?

MOLK POZABLJENE IN ONFASCENE PRISEGE!

Pesek v oči

Iredentistična večina se je v svoji petkovi resoluciji izrekla proti delitvi Ozemlja in za svobodno plebiscit. S potrebnimi pridržki je bila ta resolucija sprejeta. Le mislinja so ji nasprotovali. Zato je bilo določeno, da se sestanejo v torek vse skupine in skušajo sestaviti resolucijo, ki bi mogla biti soglasno sprejeta od vsega občinskega sveta. Ali v presenečenje zastopnikov opozicije je župan Bartoli na torkovem sestanku sporočil, da so stranke večine z »mislinjo« v nedeljo zvečer imele staneček in sprejele novo resolucijo, ki se glasi:

»Občinski svet, poudarjajoč pravico Italije do dveh področij Tržaškega ozemlja, podčrta načelo o njih neolročljivosti in se izreka odločno proti vsaki delitvi.«

S tem postopanjem je župan Bar-

tolj ravnal proti sporazumu o novem skupnem sestanku vseh skupin, ki je imel šele sklepiti o morebitni novi enotni resoluciji.

Ta nova resolucija večine je porila zahtevo po plebiscitu. To pa je bil najmočnejši argument proti pretečemu razkosanju Ozemlja. Ali so se gospodje zbal svobodnega plebiscita? Strah pred plebiscitom, ne pa mislinska zahteva po političnem poudarjanju pravic Italije do STO! Ali, ker so že hoteli zavreči plebiscit, so morali najti opravilo za novo resolucijo brez plebiscita. Zato so sprejeli »mislinsko« zahtevo o teoretični pravici Italije do obeh področij, kar praktično nič ne pomeni, ker je v na- vzkižu za glavno zahtevo resolucije: odporom proti delitvi.

Ze na petkovi seji tržaškega občinskega sveta sem italijanski večini in številnemu občinstvu na galerijah povedal jasno in bistro, da je s a n a č e vsak, kdor se upa in pričakuje, da bi mogli v današnjih mednarodnih razmerah obe področji, A in B, STO priti pod Italijo. Naglasil sem na ves glas, da je le dvoje mogoče: ali delitev STO ali njegova izgraditev.

Nesmiselno je tedaj priznavati Italiji teoretično pravico do obeh con, obenem pa se uprati odločno proti delitvi STO.

Resolucija proti delitvi brez zahteve po plebiscitu ostane brez učinka. Zahodne velesile, Italija in Jugoslavija so proti STO. Zato, kdor se samo upira razkosanju, ne da bi nakazal poti iz zagate, ne bo razkosanja preprečil, ker hočejo omenjene sile sedaj za vsako ceno rešiti Tržaški problem ravno z razkosanjem. Le zahteva, naj vendar ne postopajo z ljudmi na STO kot z blagom, ampak naj vsaj čujejo voljo ljudstva, izraženo s svobodnim plebiscitom, bi utegnila razkosanje preprečiti.

Zato sem vztrajal na torkovi seji pri svoji resoluciji, katere na eni strani trdno vztraja, da je STO še vedno najboljša rešitev problema; na drugi strani pa svetuje svobodno plebiscit o treh alternativah samo zato, da prepreči preteče razkosanje STO.

Resolucija večine je po mojem mnenju praktično in logično v protislovju sama s seboj, ima pa to dobro, da se izreka v glavnem z vso odločnostjo proti delitvi. In to je v sedanjem trenutku, ko stoji pribito, da celotno STO ne pride pod Italijo, m e r o d a j n o. Glasovati proti resoluciji, ki se izreka odločno proti delitvi STO, pa naj pride od kod koli, bi bilo proti našim načelom, ker take resolucije vodijo dosledno k izgraditvi STO. Zato nisem proti večinski resoluciji glasoval.

Nisem glasoval niti za resolucijo dr. Giampiccolija, ker proti resno preteči delitvi STO s strani držav, ki so proti STO, ni dovolj poudarjati, da je STO edina najboljša rešitev; sicer pa je moja resolucija tudi to misel vsebovala.

Zalostno je, da se v tako odločilnem trenutku ni mogel tržaški občinski svet sporazumeti za skupen nastop.

Dr. JOSIP AGNELETTA

Ču En-laj - kitajski Trocki

Ódkar vodi kitajsko zastopstvo v Ženevi ministrski predsednik in zunanji minister Ču En-laj, se v svetovnem tisku s povečano trdnostjo širijo vesti o resnem obolevanju Mao Ce-tunga. Pri tem se kar sama po sebi postavljajo vprašanja o njegovem nasledniku. Ču En-laj je gotovo eden izmed resnejših tekmecev za rdeči prestol komunistične Kitajske. Med berlinsko konferenco je ameriški zunanji minister g. Dulles z ogorčenjem vzkliznil: »Kdo pa je ta Ču En-laj?« Prav ženevska konferenca pa je dokazala, da je Ču En-laj osebnost svetovne politike in da je treba računati z obstojem tega tajinstvenega človeka.

Ču En-laj je star 57 let in ne pripada sloju »proletarskih komunistov«. Izhaja iz plemenitškega rodu. Studiral je najprej na vseučilišču v Tiencinu in kasneje v Parizu, kjer je tudi prejel komunistično posvečenje, kakor številni drugi vzhodnjaški komunisti.

Pri presojanju osebnosti zunanjega ministra Rdeče Kitajske ne smemo pozabiti, da je polnih 13 let sodeloval s Čan Kaj-škom. Tudi ta komunistični poglavar je po-

temtakem prebežnik ali uskok, in taka je tudi njegova narava.

Leta 1931 se je pridružil Mao Ce-tungovi skupini in ji ostal več ali manj zvest še vse do danes. Ču je morda eden izmed najposposnejših in najbolj pretekanih političnih mešetarjev med kitajskimi komunisti, in mnogi zahodni časnikarji ga nazivajo: kitajski Trocki. Če bo moral nekega dne Mao slediti Stalinu na oni svet, potem ima Ču En-laj prav toliko izgledov za nasledstvo v tekmi s partijskim tajnikom Liu Sao-kijem, ki ga je vzgojila Moskva, kakor jih je imel Trocki po Leninovi smrti v tekmi s Stalinom. Osebnost prerivanja se v komunističnih diktaturah temelj oblastnosti.

Po svojem odhodu iz Svice je Ču En-laj odpotoval na obisk k indijskemu ministrskemu predsedniku Nehruju v Novi Delhi. Nehru je znan po svojih simpatijah do komunistične Kitajske. Ima pa s svojo sosedo urediti številna medsebojna vprašanja. Ču En-laj bo vse, kakor poskušal indijskega poglavarja še bolj privezati na komunistični, zato niso izključena presenečenja.

so storili vse, kar je bilo mogoče, da bi Francija izgubila vlado, v kateri sta Bideault ali Schuman vseh devet povojnih let vodila politiko zahodnoevropske solidarnosti. Zato ni Badault dosegel v Ženevi nobenega popuščanja, medtem ko se je položaj, vsaj na zunanji, takoj izpremenil, čim je postalo očitno, da bo novo vlado sestavil Mendés-France. Novi francoski ministrski predsednik je namreč zapeljal vojno ministrstvo svoje vlade generalu Koenig, za katerega je znano, da ni pristaš Evropske obrambne skupnosti, in pred parlamentom se je obvezal, da bo odstopil, če ne bo do 20. julija dosegel premirja v Indokini.

Sovjeti so takoj razumeli Mendés-Franceove namige in njihovi azijski pripravežniki so na splošno presenečenje sprejeli predlog o odstranitvi vseh tujih čet iz Laos in Kambodže. Tako so že popolnoma usahlemu upanju na kakršen koli uspeh ženevske konference prillili nekaj poživljajoče vode. Toda ne smemo si utvarjati, da gre pri tem za resne namene. To je samo taktika, nekakšno mamilo, ki naj Francoze zapelja, da onemogoči ustvaritev Evropske obrambne skupnosti. Le-te so Sovjeti namreč najbolj bojli, ker vedo, da bi te pomenila konec njihovega prodiranja v Evropi. Igra se torej nadaljuje. Rok, katerega je postavil Mendés-France je sicer nekam nenavaden, ker kar vabi komuniste, da mu postavijo čim težje pogoje. Še jim je sam povedal, da želi v najkrajšem času doseči mir! Obenem pa je to tudi svarilo komunistom, češ, »če mi do tega roka ne omogočite, da sklenemo premirje, potem bo francoski narod razočaran in sledila mi bo nova vlada, ki bo zopet naklonjena ameriškim načrtom Evropske obrambne skupnosti in organiziranju aktivne protikomunistične fronte. Torej izbirajte! To je bistvo in smisel Mendés-Franceovega roka za doseg premirja. Prihodnji teden bodo pokazali, ali so mu komunisti pripravljani priti nasproti ali pa so ga sklenili uničiti, prepričani, da

mu bo sledila še popustljivejša, ne pa odločnejša vlada.

Vsekakor je nepričakovana in nezaželena izprememba francoske vlade postavila vso evropsko politiko pred popolnoma nova vprašanja. Američani že odkrito razmišljajo, kako in s čim naj zamenjajo predvidevano Evropsko obrambno skupnost, katere Francija očitno ne bo hotela sprejeti v njeni dosednji obliki.

Edina dobra stran najnovejše francoske vladne krize je bila v tem, da je bila razmeroma kratka. Značilno pa je, da je Mendés-France sestavil svojo vlado brez običajnega posvetovanja in pogajanja z voditelji političnih strank. Razgovorjal je samo z osebami, katerim je ponudil posamezne položaje, odnosno pri katerih se je zanimal za njihovo osebno mnenje. Tako je dosegel razmeroma široko udeležbo, saj so v njegovi vladi zastopani radikalni socialisti, republikanski socialisti (nekdanji golisti), pripadniki stranke odporiškega gibanja, agrarci, neodvisni in, vključno prepovedi svoje stranke, celo dva krščanska demokrat. Med vsemi je trinajst osebnosti, ki so prvič ministri. To pomeni, da je v vrhove francoske politike prišla nova kri. Število ministrstev in podministrstev se je zmanjšalo, Francoska Severna Afrika in Maroko, ki sta doslej spadala pod zunanje ministrstvo, pa sta dobila posebna ministrstva. To pomeni, da bo nova vlada posvetila posebno pozornost tem deželim, v katerih postaja položaj vedno bolj kritičen. Tudi na tem področju bo vodila novo politiko.

Medtem je osrednje vodstvo »Ljudskega republikanskega gibanja« izključilo dva svoja vidna člana, ki sta kljub prepovedi stranke stopila v novo vlado. Mendés-France pa se je v Svisi sestel s predsednikom Rdeče Kitajske Ču En-lajem. Razgovorjala sta verjetno o Indokini.

Nova francoska vlada obrača pogled proti Vzhodu, da bi se otresla ameriškega »sitnarenja«, da bi se pri tem le ne opekla!

VESTI z GORIŠKEGA

Kakor delaš, tak si!

Vsaka diktatura, tako nacifašistična kakor tudi komunistična, potegne za seboj slabše vrste tako imenovanih politikov, katerim je le do osebnih koristi in ne tudi do ljudske blaginje. Taki »politiki« radi živijo od trenutnih režimov: črnih, belih, rdečih itd. V senci teh so več ali manj dobri služabniki, da je le koristno polno!

Za kako pošteno, muke polno zavzemanje za blaženje pravice ljudstva, nima smisla, ker nima jo hrbenice.

Narodni javni delavci pa morajo biti pripravljeni na vse, tudi na preganjanje od strani režimov in oblastnikov, tudi na trpljenje. Po gladki poti znajo hoditi tudi otroci. Jugoslavija političnega zavijanja in zvijanja pa pošteno in značajni možje ne poznajo in ne smejo poznati, ker škodi stvari in ugledu prizadetega ljudstva!

Kdor je o svojih pravicah prepričan, kdor resnično pozna, temu bo boj proti krivici sveta stvar, naj bo še tako trd in s trpljenjem povezan.

Naš narod je v matični državi komunistem zaslužil. V zamejstvu pa smo Slovenci ogroženi od raznih nam nenaklonjenih vlad in strank. Vsi Slovenci trpimo krivico!

Zato je dolžnost tistih, ki znajo in morejo, da trpečim bratom pomagajo, da se krivica odpravi. Kdor tega ne dela, kdor samo za svoje koristi skrbi in misli, ta živi od bratovega in narodnega trpljenja.

»Sem levčar, zato sem socialno« čuteč človek, se nekateri tolčejo na prsa!

Ne, gospodje, socialnost se ne odraža po obleki, ki pravite, da jo nosite. Socialnost se izraža samo v dejanjih. Kakor živiš, tako delaš in kakor delaš, tak si!

Naš narod potrebuje javnih delavcev, povsod on kliče na pomoč, da ga rešijo trpljenja in nadloge, ne da ga še bolj priklenejo v jezem trenutnih oblastnikov! Kdor zagovarja režim komunistov, zagovarja komunist!

Jugoslovansko gospodarstvo

Tu je ocena zmogljivosti - več industrije, manj hrane

Prve mesece tega leta je objavila ženevska »Ekonomska komisija za Evropo« obširno študijo evropskega gospodarstva.

Študija obravnava Jugoslavijo v skupini, za katero je značilna agrarna preoblikovanost, nizka stopnja industrializacije, nepismenost in splošna zaostalost. Jugoslaviji delajo pri tem družba Južna Italija, Španija, Portugalska, Grčija in Turčija. Študija obenem naglašuje, da gre v primeru Jugoslavije za državo, ki se odlikuje z velikim naravnim bogastvom in v kateri bi po vseh pravih morala vladati vsaj zmerno blagostanje.

Manjši pridelki

Evropska ekonomska komisija zlasti poudarja nizke donose obdelane zemlje na hektar. Tako n. pr. na Holandskem pridelajo na hektar 36 kvintalov pšenice, v Jugoslaviji pa samo 11 kvintalov. Tudi v drugih pogledih je primerjava z bolj razvitimi evropskimi deželami zelo neugodna. Tako se umrljivost otrok ni nasproti predvojnemu stanju prav nič izpremenila in znaša še vedno 140 na 1000, medtem ko je v istem razdobju v Veliki Britaniji padla od 50 na 31. Tudi na drugih področjih so v skoraj vseh državah zaznamovali napredek, medtem ko je v Jugoslaviji mrske prišlo do nazadovanja. Pravkar omenjeni pridelki po hektarju je manjši kakor pred vojno in tudi celotne obdelane zemlje je za 9 odstotkov manj. Ker se je prebivalstvo od leta 1939 povečalo za skoro dva milijona je agrarna preoblikovanost buja kakor kdajkoli. Res je, da se je število industrijskega delavstva istočasno povečalo in znaša danes nekaj nad 600.000 oseb, toda ta dvig je celo manjši kakor v Južni Italiji ali Turčiji.

Več industrije, toda manj obleke in čevljev

Težke industrije je znatno več kakor jo je bilo pred vojno. Uspehi so bili doseženi zlasti pri proizvodnji jekla, tovarniških strojev, turbo-generatorjev in elektrotehnične opreme. V marsikaterih panogah, zlasti tistih, ki skrbijo za trošnike, pa je stanje slabše kakor pred vojno.

Vzemimo na primer tekstilije in obuvene. Iz statističnih podatkov je

Priskočimo narodu na pomoč! Borimo se pametno in pošteno, a odločno in vztrajno proti vsem krivcem, proti vsem sovražnikom našega trpečega naroda in tudi proti krivim političnim prerokom, ki živijo od režima in za režim!

Urad »Zone di confine« ukinjen

Italijanski listi poročajo, da je ministrski predsednik Scelba odredil ukinitve urada »Zone di confine« (urad za obmejni kraj), ki je imel sedež pri predsedstvu vlade in je skrbel za politiko proti narodnim manjšinam. Bržda so do ukinitve privedle vztrajne pritožbe narodnih manjšin. In tudi Furlanov, proti delovanju tega urada!

Središča za delo

Za leto 1954-55 je ministrstvo nakazalo zneske za 6 delovnih središč v Gorici, 2 v Doberdobi, 1 v Sovodnjah, 1 v Steverjanu, 5 za Krmin, 1 za Dolenje itd. Vsega skupaj 42 središč s 158 tisoč delci.

Zopet tožba za državljanstvo

Pretekli petek 18. junija se je vršila seja goriškega občinskega sveta, na kateri je župan poročal, da je ministrstvo znižalo občinski proračun kar za 40 milijonov lit. To dejstvo pa sveta ni motilo, ker jih je bolj zanimala zadeva goriškega Slovenca g. Alojzija Doljaka, ki toži za državljanstvo. Gospod Doljak se je rodil v Grgarju leta 1927 kot sin staršev italijanskih državljanov in je tako tudi on italijanski državljan. Nekaj let pred izbruhom druge svetovne vojne se je s starši preselil v Gorico in je 10. junija 1940 imel svoj dom in v Gorici ter je po členu 19. mirovne pogodbe ohranil italijansko državljanstvo.

Po nasvetu zakonitih pisarjev pa je 15. septembra 1947 prošil za podelitev italijanskega državljanstva.

Od 36 rednih gojencev tretjega razreda so zaključni izpit napravili sledeči:

Batistič Cirila, Bensa Jožka, Bainsi Malvina, Carlovini Ardita, Castellan Pavel (z d. usp.), Cernigig Valentina (z odl.), Cernigig Klavdija, Devetta Mirko, Dornik Klavdij (z d. usp.), Durčik Božidar (z d. usp.), Ferligoj Marij, Florenin Ivan, Frandolič Jožef, Grendene Humbert, Petejan Marija, Rutar Ferucij (z d. usp.), Skarabot Darj, Tabaj Edi, Tomažič Stanko, Tomšič Marija (z d. usp.), Turko Marija (z d. usp.), Vižintin Zlatko in Žižmond Lilijana.

Jeseni popravljajo ostalih 13 gojencev. Draga mladina, bila vam nadalj na pot življenja polna cvetja in zlahtnega sadu!

Otroški vrtec v Sovodnjah

V nedeljo 20. t. m. so v Sovodnjah otvorili otroški vrtec, ki ga bo vzdrževala in vodila ONAIR, to je »Opera Nazionale Italia Redenta«. Za priliko je bilo povab-

ljenih več predstavnikov oblasti, tako škof mons. Ambrosi, ki je vrtec blagoslovil, prefekt, pokrajinski predsednik, slovenski župani in svetovalci ter razni drugi. Nagovorov ni manjkalo in vsi so poveljevali dogodek kot tak.

Laški listi pišejo, da bo v vrtec veljal slovenski jezik. To si mi Slovenci želimo! Vprašanje je, ali bodo pa otroci stajali v sredi ljubezno do madrepatrije ali pa do lastnega rodu! Nismo proti temu, da se otvarjajo slovenski vrtec, boletno občutimo le, da v videmski pokrajini nima 50.000 Slovencev niti enega samega slovenskega vrta in niti enega samega razreda slovenske osnovne šole! Vse smo italijansko in v velikem obilju Vemo tudi, da je tam slovenska beseda v šoli strogo prepovedana že v otroških vrtecih!

Vemo tudi, da so v nedeljo pricvortiv v Sovodnjah otroci iz Standreža morali zapeti kar dve dolgi italijanski pesmi in samo eno kratko slovensko!

Zato smo hkrati zadovoljni za vrtec in v skrbah za bodočnost!

podvode in za mesto vodje občinskih policajev.

Prošnje na kolkovanem papirju za 100 lit sprejemajo do popoldne 31. julija 1954. Pogoj so razvidni iz razglašene na občinski deski.

Tombola na Travniku

Za sv. Petra in Pavla, 29. t. m., bo tudi letos običajna tombola na Travniku v Gorici, in sicer od 7.30 uri zvečer.

GOSPODARSTVO

KMETIJSKI IZLET V FERRARO IN ROVIGO

Goriški kmetijski nadzorni urad je 13. in 14. t. m. priredil izlet v Ferraro in Rovigo za obiskovalce večernih tečajev. Udeležencev je bilo kakih osemdeset, med temi tudi osemnajst Slovencev. Namen izleta je bil ogled raznih modernih posestev. Tako smo videli med drugim tudi preizkusno perutninsko postajo v Rovigu in kmetijski konzorcij v Ferrari.

Perutninska postaja preizkuša razne pasme kokoši, mesne in nesne, to je kokoši za meso in kokoši jajčarice. Kot jajčarice so nam stavili za vzgled znano »livorniško«, in so nam povedali, da izbirajo kot jajčarice samo take, ki znesejo 280 do 300 jajc na leto, druge »livorniške« takoj odpravijo. Druga dobra jajčarica je kokoš »Susax«, ameriške vrste.

Kot mesno in nesno (jajčarico) hkrati redijo pa kokoš »Kat I-siende« in »Nujemseyer«, obe ameriške vrste.

Na preizkušnji imajo še razne druge pasme, kot na primer »Plymoute«.

V roviški okolici smo si ogledali še dve veliki posesti, na katerih pridelujejo velike količine jabolk, hrušk in breskev. Predvsem pazijo tu, da pridelajo debelo in lepo barvano sadje za notranji trg in za izvoz.

Omembno vredno je pethektarno posestvo v okolici Ferrare, last samostojnega poljedelca, na katerem prideluje izključno samo sadje, hruške in jabolka. Zivine nič! Gnojil ga z umetnimi gnojili in smetmi iz mesta. Pridelal je že tudi do 1500 stotov sadja na hektar!

V kmetijskem konzorciju v Ferrari, ki po obsegu izgleda kot kak naša majhna vas in se deli v različne oddelke, smo pregledali odsek za stroje, odsek za umetna gnojila, odsek za semena in tudi ledenico, v kateri lahko hladijo hkrati do 50.000 kvintalov sadja.

Kmetje, ki stavijo sadje v ledenico, lahko plačajo ali s sadjem ali pa v denarju. Sadež oddajo kmetje jeseni, konzorcij ga pa prodaja ob času ugodnem za najboljšo ceno, saj ga v ledenicah hranijo tudi do meseca maja.

Hvaležni smo bili vsi ravnatelju g. dr. Marsanu za lep poučni izlet.

Izletnik

V SHRAMBI

Tudi v šrambi so razna semena podvržena škodljivcem, kot na primer pšenica žitnemu molju, črnemu žužku; istotako tudi koruza koruznemu molju; fižol fižolarju in tako dalje.

Napade škodljivcev preprečimo s tem, da vsa ta semena premešamo s prahom DDT Giga 33, ki ga vržemo sto gramov na stot semena.

Povišanje najemnin

Italijanski ministrski svet bo predložil poslanski zbornici zakon, s katerim se stanovanjska zapora podaljša do konca leta 1960.

Zakon določa, da se najemnine periodično povišujejo za 20 odstotkov. Prvo takšno povišanje bo verjetno izvedeno 1. avgusta letos, nato pa 1. januarja vsakega leta. Za vsakih dotedanjih 1000 lit mesečne najemnine bodo torej stari najemniki plačevali:

od 1. VIII. 1954	1.200 lit
od 1. I. 1955	1.440 »
od 1. I. 1956	1.720 »
od 1. I. 1957	2.064 »
od 1. I. 1958	2.477 »
od 1. I. 1959	2.975 »
od 1. I. 1960	4.766 »

Kakor vidimo, se vsakokratno povišanje računa od celotne prejšnje leto plačane najemnine. Za najemnike, ki živijo v težkih gmočnih razmerah, je povišanje znižano za polovico, t. j. na 10 odstotkov. Isto povišanje velja tudi za stanovanja, ki so bila prvič oddana med 31. oktobrom 1945 in 1. marcem 1947. Dvakratno povišanje t. j. 40-odstotno, pa je predvideno za luksuzne lokale, med katere štejejo kinematografe, plesne dvorane, bare, kavarne, slaščičarne restavracije nad 3. kategorijo, zlatarne, luksuzne brivnice, krojaške delavnice itd. V to skupino spadajo tudi lokalni klubovi in krožniki, ki nimajo kulturnih ali športnih namenov.

Zakon izključuje od povišanja najemnine za neprimerna stanovanja, ki so n. pr. v kletnih ali polkletnih prostorih, podstrešjih, za silnih barakah itd. Za stanovanjske odpovedi je predvidena sestava po-

sebnega seznama mest, v katerih bo sodnikom dana oblast, da odločijo prisilne izselitve za čas od 3 mesecev do 2 let.

Medtem je ZVU izdala dne 23. t. m. uredbi št. 63, po kateri se v tržaški občini rok za sodniški izgon podaljša do 30. junija 1955 na temelju izvršnih razsodb, ki so bile izrečene po 31. dec. 1952. Za razsodbe pred tem rokom oblast lahko podaljša izgon za eno leto v izjemnih slučajih. Teh ugodnosti pa niso deležni najemniki, ki so v zastanku z najemnico ali če se jim dokaže nemoralno življenje.

ŠTEVERJAN

Tudi mi pozdravljamo mladega g. Cirila Terpiņa, ki je pred kratkim odšel služiti vojakom. Pogrešali ga bomo za nekaj časa, saj je bil vnet kulturni delavec. Zelimu, da bi se dobro počutil v vojaški suknji.

Stavka delavstva

V Gorici so stavkali delavci gradbene stroke štiri ure iz protesta proti sporazumu o ureditvi plač in mezd.

Neurje

Zadnje deževje je povzročilo na posevkih in sadju precej škoda. Ponekod občutno škodo povzroča peronospora in tudi odidj se je že pojavil na trtah.

Smrtna kosa

V ponedeljek 21. t. m. je umrl g. Karol De Rosa, lastnik kavarne »Garibaldi« v Gorici.

NOVA SOLA V CEKOVNIKU

V Cekovniku nad Idrijo so v začetku junija slovesno otvorili novo poslopje ljudske šole. Zgradba ima poleg velike, zračne učilnice še dve stanovanji za učitelja in posrednika.

Občina Idrija je prispevala 1 milijon 500 tisoč din. Veliko so prispevali domačini sami s prostovoljnim delom in gradbenim lesom.

IZVOZ ISTRSKEGA PREMOMA

Premogovniki v Raši bodo izvažali v tujino, predvsem v Trst, Italijo, Grčijo, Avstrijo in Egipt okoli 140 tisoč ton premoga.

V jugoslovanski coni solunske luke gradijo premogovniki svoje skladišče za oskrbovanje tujih ladij.

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. - PO NAROCILU IZVRŠI VSAKO DELO - POROSTVO ZA DOBER NAKUP - TOVARNIŠKE CENE - DELO SOLIDNO - DOMACA TVRDKA

Tovarna pohištva

Tel. 32

PRINČIČ
K R M I N
Cormons - prov. Gorizia

DROGERIJA

ANTON PODGORNİK

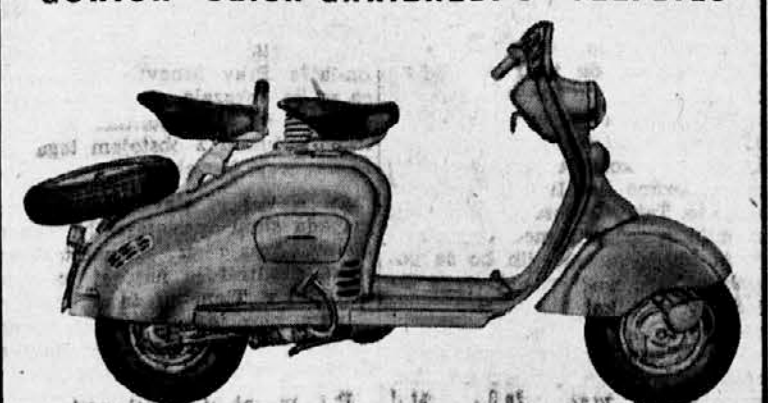
GORICA - Trg. De Amicis, 12 na Koru - Tel. 3009

Lambretta 125 Id

EDINI ZASTOPNIK ZA GORIŠKO

ALDO MEROLLI & C. MOTOFORNITURE

GORICA - ULICA GARIBALDI 5 - TEL. 2723

CENA PO CENIKU LIR 150.000
PRODAJA Z MALIM PREDPLAČILOM,
OSTALO PA ODPLAČILA DO 23 OBROKOV

REPUBLIKA GUATEMALA

komunistično vžigalo v srcu Amerike

Kdo je državni poglavar Guatemale?

Jakob Arbez - Guzman, sin švicarskih priseljencev, komunistični sopotnik in kot tak sržit nasprotnik Združenih držav, marksistični eksperimentator.

Kakšna dežela je Guatemala?

Meri 117.000 kvadratnih kilometrov, nekaj manj kakor pol Jugoslavije, in šteje dva in tri četrt milijona prebivalcev. Med temi je poldrug milijon črncev, izpuza v glavnem kavo in banane.

V Guatemali se je vnela državljanska vojna. Kakor so vsi nasilniški ukrepi za strmolavljenje neke zakonite vlade nedemokratični in zato tudi neopravičljivi, se je v Guatemali ponovilo pravzaprav samo to, kar počenja drugi po svetu komunisti. Tokrat se je o-rožje obrnilo pač proti njim.

Da bi pravilno doumeli sedanje dogodke v Guatemali, je potrebno, da imamo pred očmi strategije in taktične načrte hladne vojne, ki jo vodi Kremelj po vseh celinah svetovnega sveta. S prav posebno na petostjo pa v neposredni bližini najmočnejše velesile Zahoda, Združenih držav. Vohunsko mrežo je Kremelj najprej raztegnil po Kanadi, in uspehi niso izostali, vsaj za nekaj časa. Vroča španska kri na jugu ZDA nudi kremeljskim poklenim revolucionarjem izredne privlačnosti za vstaje pod najrazličnejšimi pretekami, ki pa jih je vedno mogoče speljati v komunistične tokove. Mehika je že od nekdaj priljubljeno torišče kremeljskih agentov, Guatemala pa je prav tako politični kot geološki ognjenik.

Svojo samostojnost uživa dežela že okrog 100 let. Od leta 1931 do 1944 je vladal deželni vojskovec, general Ubico, po vzorcih evropskih nacifasističnih diktatorjev te dobe. Svoje diktatorske pobude je opravičeval z izrekom: »Guatemala je potrebna železna pest; država še ni zrela za demokracijo.« Res je, ko je Ubico nastopil svojo diktatorsko vladavino, je bilo v deželi nad 90 odstov nepisanih ljudi. Diktator je uvedel obvezno delovno službo, prišel je graditi moderne ceste in spreobračati gospodarstvo dežele. Ljudska vstaja ga je poglala z oblasti. Na razmeroma svobodnih volitvah 1. 1945 je bil za »Ciudadano Presidente« — za meščanskega predsednika izvoljen ljudskošolski učitelj Arevalo, ki je diktatorske vajeti znatno zrahljal.

Sin švicarskega lekarnarja, Jakob Arbenz - Guzman, major guatemalske vojske, si je zagotovil spoštovanje in ugled najprej v armadi. Ker daje ton vsemu političnemu življenju v Guatemali vojska, se je mladi major prišel uveljavljati z uvajanjem marksističnih prenosov in deželni Delavski plače to naraščale, delovni urnik se je manjšal. Ko je potekla predsedniška doba učitelja, so z veliko večino glasov izvolili za novega predsednika Jakoba Arbenza.

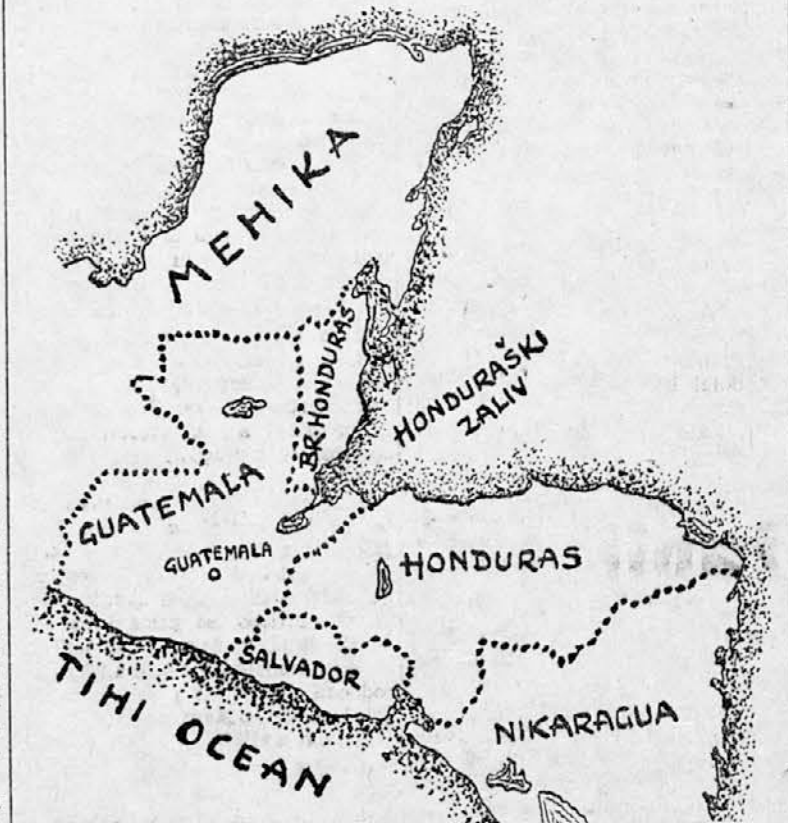
Z nastopom predsedniške oblasti je Jakob Arbenz - Guzman na stazaj odprl vrata komunističnim socialnim in gospodarskim prenosom. Imel je več sreče kot mnogi njegovi tovarši na oni strani železne zaves. Cene kave so na mednarodnih tržiških poskočile kakor še nikoli. Tako se je obvaroval popolnega finančnega poloma, saj so trikratni proizvodni stroški, ki so

jih ustvarile njegove marksistične prenosne, popolnom izpraznile državno blagajno.

Gotovo je, da si vsaka država lahko po svoji volji nakupi toliko orožja, kolikor ima za to razpoložljivega denarja. Da pa prihajajo v deželo ladijske pošiljke orožja in municije, s katerimi bi bilo mogoče oborožiti ne samo 6000 vojakov, kolikor jih premore Guatemala, pač pa najmanj desetkrat toliko mož, vzbujajo sumničnje, da je vodstvo državne politike prešlo pod nadzor Moskve. Posebno še, če u-

poštevamo, da prihaja to orožje iz priprežniških držav. Naravno je, da so nastale razmere vzbudile pozornost ameriških držav, ki jim je lastna svoboda in neodvisnost pri srcu. Komunistično vžigalo v srcu Amerike bi lahko povzročilo splošen požar na področjih Srednje in Južne Amerike.

Nič čudnega, če je opozicija proti Arbenzovemu komunističnemu sopotništvu strnila svoje vrste ob takim političnem položaju in ob takih izredno nevarnih perspektivah prešla v oborožen upor.

„Državni poglavar“ - v ječi

Robert Lombert je najbrž prvi veriznik tretje svetovne vojne. Ob času visoke napetosti v svetovni politiki je podjetni Holandec med svojimi prijatelji in znanci dokazoval, da je tretja svetovna vojna pred vrati. Da bi se izognil vsem nevarnostim, ki jih tretja svetovna vojna pripravlja človeštvu, je svojim prijateljem dopovedoval, da namerava ustanoviti svojo lastno državno skupnost. V tej novi državi bo postavil za vojnega ministra Winstona Churchilla. On, Lombert, pa je pripravljen prevzeti predsedstvo nove republike. Neka teta Lomberta je prispevala 65.000 hol. goldinarjev (okrog 11 milijonov lir), 73-letni notar Maasticht 300.000 goldinarjev (okrog 53 milijonov lir) in 65-letni učitelj 58.000 goldinarjev.

Prvega julija 1951 so člani »ekspedicije« v mestecu Rousse izvolili najprej novega državnega poglavarja Roberta. Nato so opremili 285 ton veliko jahto, za katero se plačali 26.000 angleških šterlin (43 milijonov lir) in jo krstili na ime »Predsednik Roberta«. 18. julija 1951 je jahta zaplula iz luke Zeebrugge na neznan pot proti novi domovini. Najprej so državljani nove republike prstali v Casablanko. Predsednik Robert je med potjo prirejal bogate pojedine in pridno delil odlikovanja.

Stvar se je nerodno zasukala v trenutku, ko se je stari notar prišel pritoževati nad »predsednikovo« razsipčnostjo. V Casablanci je družino najprej zapustil Robertov stric in se vrnil domov. Tudi ostali potniki so se polagoma pričeli vrnemirjati. Kaj naj bi pravzaprav ležala kobiljubljena deželca tega tuda sedaj pred sodiščem niso mogli povedati. Eni so mislili, da bi to moglo biti nekeje v bližini Librije, drugi so mislili na Južno Afriko.

Dejansko se nikoli niso odmaknili dalje od Casablance. Končno so potniki prisilili »predsednika Roberta« na povratek v Southamp-ton. Od tam je večina odšla zopet domov, le stari notar si je izbral za zadnje zatočišče po največji pustolovski življenja — samostan na Irskem.

30. junija sončni mrk

Prihodno sredo, 30. junija, okrog 12. ure bo sonce mrknilo in večerni mrak nas bo zajel. Doživeli bomo — če nam bo vreme milostljivo — popolni sončni mrk. V posameznih krajih bo trajal mrk komaj dobrih 150 sekund, vendar se bo temna mesec pričel pomikati z zahoda že devdeset minut poprej in bo sončno površino zapustil po dveh urah in pol na vzhodni strani sončne oble. Nastopila bo skoro popolna tema in nekaj svetlejših planetov (zlasti Venera in Merkur) bo zastrepalo na opoldanskem nebu. Mesec si bo za ta svečani trenutek nadel »krono«. V naših krajih bo mrk dosegel

POD ČRTO

ŽABJI ROD

Zapiski šestostolca

Jožefovo. Naš profesor je tako mimogrede omenil, da bi se lahko ukvarjali tudi z vzejo — žab, saj so preobrazbevanja v današnjih časih naravnost zapoved časa. Naš profesor nam namreč vedno rad pestreže s kako pikro resnico. O tem govori več moj neuradni dnevnik, ki pa bo ostal radovednemu svetu prikrit vsaj do mature.

Zamislil o vzreji žab pa mi je ni dala miru, zato sva jo danes popoldne z Marjanom potegnili v Zavljje, saj je ta del Svobodnega tržaškega ozemlja tisto univerzalno mazilo, ki zdravi vse bolečine našega političnega, gospodarskega, posestniškega, industrijskega, pristaniškega in ne vem še kakega drugega življenja. Zakaj ne bi Zavljje rešile tudi vprašanja žabje naraščaja. Res sva prinesla v dveh steklenicah nekaj čisto majhnih žabjih paglavčkov. Dihajo še s škrgami, so pa najmanj tako temperamentalni kot tišči paglavci, ki nam od časa do časa privoščijo po kako bombno razstrelitev. Tudi moji paglavčki se podijo po vodi kot nogometna dvanaestorica. Višje gimnazije. Drugih posebnosti pa zaenkrat še nisem opazil. Vso za-

lego sem preložil v prostorno stekleno posodo, ki mi jo je prepustil dedek Pepi, ki ima pekarno v mestu in je pred tem hranila češnjeve marmelade. Paglavčke krmim s solatnimi listi. Letos imamo namreč izredno bogato letino solate. Mami sem tudi izmaknil sveže jajce, da rodu potrežem s kapljico rumenjaka, ostanek pa tudi mojemu grlu ni škodil.

1. aprila. Moji varovančki napredujejo, da je veselje. Sedaj že dihaajo s pljuči, skrgje so odle rakom živžgat. Sploh so to kar kratkocase živalice. Včeraj sem opazil pri njih skrajno nečedno in nemoralno opravičilo. Na tleh sta ležala dve polovici poginulega paglavčka — in ostala svojat se je z njima maštila. Packe nemarne kanibalisti! Pošteno sem se razburil. Da imamo pri nas kulturnega kanibalstva v izobilju, to sem na žalost vedel, saj vemo koliko slovenskih otrok nam vsako leto pobašejo someščani laškega jezika, da pa so tudi žabji paglavčki take sorte, si res nisem mislil, saj sem jih vendar nabiral na ozemlju slovenskih mlak. Sicer pa se gotovo niso zavedali, kaj počenja. Danes o mrtvačku ni več ne duha, ne sluha. Ne, duha je še nekaj, če vtašneš nos čisto blizu vodne površine. Bogve, morda je malček zbolel na otroški paralizni in bi tudi tako ne živel

več dolgo. V ostalem pa bodoče žabice sijajno napredujejo.

6. aprila. Ne vem, ali je tudi v meni pričela utripati znanstvena žilica? Skoraj bi rekel, da je tako. Kaj me je sredi noči spravilo na noge, ko me drugače niti štiri budilke ne zbudi? V resnici prav štiri: eno ima moja teta, ki pohaja že ne vem koliko ducatov let v šolo in ima budilko, ki nobenega praznika in nobene nedelje ne zašpi. Vse počitnice, velike in majhne, ropota nezmotljivo ob pol šestih jutraj. Drugo ima moja sestra, ki tudi že hodi v šolo najmanj petnajst let. Ta sicer ni tako točna, ker je pač dete današnjih zmešanih časov, njena lastnica pa šud današnje mladine. Očka ima tako, ki je prestala vse temperature tega sveta, seveda iste visoko nad ničlo. Ta je najbolj zanesljiva, čeprav ji moj očka ne verjame in jo vsak dan jutraj pred njenim prebujenjem nadzira. Tudi on pohaja namreč že nekaj desetletij v šolo. In četrto ima moja mama. Zadelo jo je na loteriji in zato vno, kadar je ravno dobre volje. Dobra volja pa se je oprijema takko ob dveh ali treh jutraj, ne vsak način pa njoli takrat, kadar drugi ukažejo. Je nekoliko moje narave. Prepričati se ne hotel, ali moji paglavčki ponoči spijo? Včeraj mi je dedek ob pogledu na

Prvi preoceanjski polet OD TU IN TAM

V zgodnjih jutranjih urah 15. junija 1919 — bila je oblachna in deževna medelja — sta potrkala na radiododajno postajo v mestecu Chidenu ob zahodni obali Irske dva neobrita in premočena mladeniča v pilotski opremi in izročila službojuemu uradniku radiogram s takole vsebino:

»DAILY MAIL LONDON FLEET STREET STOP — VIMY — AEROPLAN IZ ST. JOHNSA NOVA FUNDLANDIJA OB 8.40 PRISTAL V CLIFDENU STOP ALCOCK IN BROWN STOP«

Ta brzojavka je bila vredna 10 tisoč angleških funtov, v današnji veljavi okrog 68 milijonov lir. To je bila namreč nagrada, ki jo je razpisal lastnik »Daily Mail«-a, lord Northcliff, tistemu pilotu, ki bi brez pristanka preletel Atlantski ocean.

»To je najpomembnejši napot v zgodovini letalstva, je takrat ocenjeval ta dogodek svetovni tisk. Ko sta oba častnika britanskega letalstva in bojavnika v prvi svetovni vojni dospela v London, ju je pričakovala množica poldrugi sto tisoč obduovalcev in ju zastopala s cvetjem. Predsednik Wilson je s pariske konference v imenu ameriškega naroda čestital obema letalcema in angleški kralj Jurij V. je Alcocku podelil plemstvo.

Letalo, ki je prvo preletelo Atlantski ocean, Vickers-Vimy-Rolla-Roys, so prvotno namenili čiste drugim namenom. Zgradili so ga zato, da bi s njim bombardirali Berlin in tako povrnili bombardiranje Londona, ki so ga pred tem izvršili Nemci s svojimi Zeppelinii. Vojna pa je prej končala, kakor pa je bilo letalo izgotovljeno.

Alcock je nameraval vzleteti 14. junija jutraj, da bi prehitel svojega tekmeča admirala Marka Kerr-a, ki je tudi prispel s svojim štirimotornim letalom Handley-Page prav tako v St. Johns in čakal

da se vreme zboljša. Mesec dni pred tem je svojo srečo poskušal H. G. Howker, pa so ga po 14-urnem tavanju po morju rešili na sredi oceana britanski ribiči.

V soboto 14. junija je vladalo viharno in deževno vreme, zato sta oba tekmeča sklenila počakati na izboljšanje vremena. Ko je popoldne veter nekoliko popustil, sta Alcock in njegov spremljevalec Brown odletela ob 17.30. Med potjo sta trikrat izgubila vsako orientacijo zaradi izredno slabega vremena. Letalo je dobilo debelo skorjo ledu, in imela sta veliko sreče, da nista ostala na oceanu.

Ned irsko obalo je ležala debela megla. Ko sta letalca zagledala drogove antene v mestecu Clifden, sta pričela spuščati svetlobne rakete, ki pa jih ni nihče opazil. Zato sta prisilno pristala na bližnjem močvirju in ostala nepoškodovana.

Tako sta dva junaška letalca pred 35 leti prvič premagala atlantski ocean in odprla letalskemu prometu nedogledne možnosti razvoja.

Izlet v Sauris

Tajništvo SDD obvešča prijavitelce, da se izlet ne bo vršil v Sauris, ker je pot od prevelikih ploč pokvarjena in neuporabna.

Namesto v Sauris pa potujemo 4. julija v lep gorski kraj NEVEO, ki leži pod Kaninom.

Ce bi kdo s spremembo kraja ne soglašal, dobi denar nazaj.

Športna plemenitost še ni usahnila

Za svetovno prvenstvo v rokoborbi so se na Japonskem potegovali atleti z vseh delov sveta. Glavni junak dogodka pa ni bil morda kak poklicni ruski ali turški športnik, pač pa danski amater Henrik Hansen.

Kot kurjač in pomožni kuharski pomočnik se je vkrcal na neko tovrno ladjo in si na ta način prislužil drago potnino do oddaljene dežele. Njegova športna zveza amaterjev namreč ni zmogla toliko denarja, da bi lahko poteval na njene stroške. Štiri tedne je trajala dolga vožnja. Njegovi tovarši so bili v treh dneh na licu mesta, seveda kot potniki najhitrejših prometnih letal. Ob njegovem prihodu na Japonsko so ga naravnost triumfalno sprejeli.

Ze po nekaj rundah so ga vrtale iz liste udeležencev. Prevzela ga je skrb za povratek. Kar ne nadomaga pa so pričela deževati pisma, denarna nakazila od 100 do 50.000 lir ter številni paketi z japonskim servisom, fotografskimi aparati, japonskimi pupami in podobna darila. Končno je od japonskega guvernerja v Tokiju, g. Jusukeja, prejel še prosto letalsko vozovnico do Kopenhagna.

»Ostati zvest amaterstvu, to je stvar značajnosti, je izjavil predsednik Mednarodne športne zveze, ko je zvedel za Hansenov podvig. Hansen je svojo značajnost v resnici tudi dokazal. Zrtvoval se je za tekmo, čeprav se je zavedal, da zanj ne bo lavorik. Japonci so občutili, da jih je obiskal športnik, ki še vedno drži visoko nekdanje športne ideale, in to v časih, ki so športne delavnosti ponižali na povsem pridobitno raven. Iskreno in odkritosrčno so proslavili moža, ko da ni prispel k njim z neke druge celine, pač pa z drugega sveta. S tem pa so počastili tudi ostale amaterje po svetu, ki so si tudi v teh časih ohranili vse osnove značajnega športnika in ki jih je čedalje manj na tem svetu.

Predsednik Eisenhower mora dnevno igrati golf, da s tem sproti dokazuje ameriškim državljanom o svojem odličnem zdravju. Če ga teden dni ni na spregled, se takoj širijo vesti, da mu nekaj ni prav. Ko je v prvih mesecih po prevzemu predsedništva nadaljeval s svojim vsakdanjim igranjem, so mu očitali, da bi bilo za državo koristnejše, če ne bi zapravljaj časa na igriščih, pač pa se ruje dalj časa zadrževal v pisarni. Kdo bi ustregel človeškim muhavostim?

Skrb za zdravje in predsedniško linijo je stalno pri srcu ameriškega predsednika. Pred kratkim je na kongresu ameriških farmarjev priznal, da si večkrat v Beli hiši speče po kak obsežnejši bitki na gradeli. Njegova skrb za predsedniško zdravje izhaja tudi iz pisma, s katerim je čestital novoizvoljenemu predsedniku njegovega kluba: »Iskreno Vam čestitam na zaupanju, ki smo ga Vam izkazali, pričakujemo pa, da se boste danih zagotovil tudi držali. Obljubili ste namreč: 1) da boste hrano kluba izboljšali; 2) pomenili obede; 3) znižali članarino. Ce boste s tem uspehi, me, prosim, obvestite, kako ste to dosegli.«

V močvirnatih predelih severnih predelov Južne Amerike, vzhodno od Andov živi zanimiva jegulja treska. S pomočjo oscilografov so ugotovili, da proizvaža riba električni tok napetosti 600 Voltov in s storitvijo 40 Wattov. Jegulja treska s svojim dotiklajem človeka ubije. Pomislimo samo, kakšno svetlobo nam nudi 40-wattna žarnica! Rep jegulje treske znaša tri petine celotne dolžine ribe. V tem repu je namreč nekaj — kakor so ugotovili strokovnjaki — nič manj ko pet do šest tisoč miniaturnih električnih členov z napetostjo 0,1 Volta za vsak člen. Medsebojno so povezani v učinkovito električno baterijo. To napetost najdemo tudi v drugih živih bitjih, saj jo je pri žabjih krakih ugotovil že Galvani.

Učenjaki so sedaj pridno na delu, da bi izsledili funkcijo in izvor električne energije živčnega sistema. Trdno pričakujejo, da bodo prišli do presenetljivih odkritij.

Tehnični napredek našega stotletja se pogostokrat odraža v otroških igračah. V Ameriki dorašča rod, ki sanjari o potovanju v vesmirje. V Nemčiji so med otroške igračke sedanjosti uvrstili tudi VXX raketono. Raketo poganja mešanica plinov in doseže višino sto metrov. Mešanica, ki vsebuje kroglico kisika in vode ne more eksplodirati, in je zato za otroško uporabo brez nevarnosti. Na zemljo se raketo vrne s pomočjo posebnega padala. Prav tako kakor pri pravih raketnih izstrelkih. Bodoči rodovi se bodo verjetno morali v prihodnje privaditi na to, da bo tudi ozračje otroško igrišče.

V Frankfurtu na Meni so političske oblasti uvedle za nepazljivo avtomobiliste vzorno pobiljševalno navado. Če zakrivi avtomobilist lažjo prometno nesrečo, pride stražnik in mu z olnjato belo barvo potegne širok trak čez ves sprednji pokrov. Če je prometna nezgoda težja, poburva stražnik pokrov rdeče. Koliko časa mora neprevidni vozač vozariti s sramotnim znamenjem, novi predpisi ne določajo. Ta določila nimajo samo namena, da vozača javno osramotijo, pač pa opozarjajo tudi pešce na nezaupljivost vozača. Zato tudi vse beži v trenutku, ko se pojavi na ulici vozilo z belordečimi progami. To so nekaki tigri v prometni džungli današnjih velecest.

paglavčke prerokoval, da bodo postali same debele, bradavičaste — krastače in ne žabice. In to sedaj ponavljata v ujemajočem se duetu ves dan mama in moja sestra! Nezaslišano obrekovanje, jaz namreč načeloma napravim vedno vse narobe. To ugotavlja o poizveji in ponoči vsi trije naši hišni krščeni leksikoni. Moje žabice se seveda za vse to prav nič ne zmenijo.

13. aprila. Kakšen nemaren dan! Prav tak kot vsi letošnji spomladanski dnevi, polni dežja, in rešitev Tržaškega vprašanja — in še za žabji krak slabši. Gotovo se ne bojim številke 13, saj sem tudi v ostalih številkah kolederja prejel petice in ne samo trinajstega, vendar, kar se je danes zgodilo... Predvčeršnjim sem žabčkam na priporočilo dedka postregel zopet s kapljico rumenjaka, ki sem ga pobral s pomazane sardele, ki jo je mama ravno polagala v ponvico. Ko divji so se paglavčki vrgli na okusno poslastico in zavrtali z glavici v rumeno kapljico s požrešnostjo, ki bi lahko tekmovala vsem našim narodnim nasprotnikom. Če bi to vedel...? Vse žabčice so poginile. To ima človek od prevelikega navdušenja za znanost ali kakor bo sedaj naš ženski tretci zapel: za ničvredno igranje. Rumenjaki je bil nasoljen, ker pri nas neosoljenih sardel ne maramo,

in tako sem revčke zastupil. Kako se mi bodo vsi smejali! Kje naj dobim nove paglavce?

Veliki petek. Lotil sem se nove reje. Z Marjanom sva odšla ponovno v Zavljje. Po dolgem iskanju sva našla prav take paglavčke kot so bili prvi. Teh pa ne bom zapiral v stekleno posodo, pač pa v prežgan pločevinasti sod, ki smo ga zaplenili ubežniški vojski in ga je mama uporabljala pri pranju perila. Ze nekaj let pa ima mama Hoover in tako je spomin na hrabre bojavnike odveč. V Zavljah, kjer se mi je porodila nova zamisel žabjega stanovanja, sva nabrala tudi nekaj alg. Žabji zarod naj se hrani s naravno žabjo hrano, da ne bo zopet nesreče.

2. maja. Paglavčki merijo že po dva centimetra. Gre jim boljše kot meni. Jutrišnje matematične naloge jim vsaj ni treba pisati in tudi z latinščino nimajo pregrevlje. Voda v sodu je močno potemnela in opazovanje je precej nerodno.

10. maja. Pod repkom sem opazil prve spočetke bodočih žabjih krakov, ki so, med nami rečeno, očvrli prav tako okusni kot mladi piščanci.

17. maja. Sedaj rod skokoma napreduje. Živalce imajo že čudovite zadnje krakce in tudi sprednji plečki sta že do polovice dorasli. V sodu vlada taka umazanija, da

potrebuješ precej časa, predno zagledaš po kakega prebivalca. Vode pa ne morem izplati, da mi ne uide ves žabji trop.

22. maja. Sedaj so mlade žabice že kar postavne. Samo repke še razodevajo njihovo mladost. Pa tudi tri polagoma izginja.

27. maja. Čez štiri dni bom končal šolo. Zivela svoboda! Prav zato imajo tudi moje žabice vso pravico, da same odločajo o svojem bodočem življenju. To je vendar demokracija, ki nam jo veliki demokraci odrekajo. Ne vem zakaj! Trinajst žabjih junakov je odšlo nazaj v Zavljje. Industrijska delavnost jih gotovo tam ne bo preganjala še nekaj žabjih pokolenj...

Ko sva jih z Marjanom spuščala v vodo, se je vsa trinajstotica urnih krakov poskrila pod svežim novim listom in zapela svoj prvi kvak-kvak. Moj dedek je mislil, da se bodo sprevrgle v debele in bradavičaste krastače. Ko so se repki še trmasto držali zadkov, pe je Marjan prisegel, da bova vzredila — moderata. Zerknat pa je trop neovrgljivo — žabji trop! Pri dvoživkah pa nikoli ne veš, kako in kaj. Tako vsaj nam je zatrjeval naš profesor — in on že ve, kako je s to stvarjo.

Žab pa ne bom več vzrejal, dvoživke so mi kljub vsemu le zo-prne.

VESTI s TRŽAŠKEGA

Dvojna tehničar nestrpnosti

Nismo športniki in nogometne tekme za pisca teh vrstic niso nobena posebna atrakcija. In vendar smo doživeli svojevrstno zadovoljstvo, ko smo tudi v italijanskih listih čitali, da je bila tekma med Brazilijo in Jugoslavijo ena izmed najlepših, kar jih je bilo zadnje čase. V tem soglašajo »Gazzetta dello Sport«, »Corriere della Sera«, da ne govorimo o švicarskih listih Le »Giornale di Trieste« meni, da je bila jugoslovanska igra dokaj siromašna.

Zadnja »Cittadella« nam pa s podpisom Giannija Schicchia nudi zopet primer bedastega in bahatega ter vsiljivega neznanja italijanskega pisarja. Kritizira jugoslovanske prospekte tržaškega velesejma ter jim pripisuje težnjo, da bi si radi prisvojili italijanske umetnine.

Nihče ne bo mogel pobijati, da je arena v Pulju rimska in ne italijanska. Pisca »Cittadelle« bo kaj čudno zvenelo, če ugotovimo, da je Dioklecijanova palača, ta prva evropska zgradba v bizantinskem slogu, vzhodnjaška in ne rimska. Enako je Poreška bazilika bizantinska, prav tako kot sta bizantinski cerkvi v Ravenni in cerkev sv. Marka v Benetkah. Te bizantinske zgradbe, znak bizantinskega gospodarstva nad Italijo, so tedaj smatrali v Italiji za tuje, kakor izhaja iz korespondence med papežem Gregorjem II. in Stjepanom II., podobno kot avstrijskega cesarja Rikardusa.

Za pisca »Cittadelle« so dalmatinske cerkve in tudi šibenska katedrala italijansko delo, čeprav je tedaj v Dalmaciji obstajala posebna stavbarska umetnost in čeprav

je ime graditelja Radovana že nad štiri sto let vklesano v zidovih šibenske cerkve.

»Cittadella« se posmehuje, če si svojino Marka Pola. Slučajno so nekatera dejstva v Benetkah padla v oči Angležem. Tako na primer Ruskin. In doslej nam ni prav nič znano, da bi bil tudi Ruskin podkupil Tito.

Nedvomno smo v borbi proti italijanski vsiljivosti tudi sami prisiljeni svoji znanosti dati nekako oborožen videz scientia militans.

Toda prav na to nas navajajo besede, ki jih je škof Santin dne 17. junija izgovoril Koprčanom, ko jih je pozval, »naj ostanejo verni jeziku, izročilu in preteklosti svojih pradedov«. To so lepe besede in vredne pohvale, čeprav jih iz ust katoliškega pastirja slovenskih vernikov čujemo nekam prepogosto. Toda, če škof Santin od Italijanov zahteva spoštovanje do sta-

rine, jezika in naukov svoje preteklosti, bi njegovi sonarodnjaki že morali dopustiti, da tudi mi proslavimo svoje starine in svoja izročila v času, ko si nekaj kulturnih norcev in nevednežev domišlja, da morejo zanikati našo preteklost in da to našo preteklost spremene ter tako okrnjeno izpostavljajo posmehu kulturnih hajdukov, ki na sebi nimajo nič zanimivega, razen deviškega neznanja.

Vemo, da je »Cittadella« satirični dodatek, ki ne išče, niti ne prenaša polemike. Toda, če si ti ljudje domišljajo, da morejo s svojimi duhovitostmi zabavati svoje čitatelje, tedaj pač ne vemo, čemu bi se bolj čudili njihovim popoli! nevednosti ali kulturni ravni, katero pripisujejo svojim čitateljem. In ti ljudje se ne smatrajo za poklicane pisarje o italijanski kulturni nadrejenosti ter o pohlepno-

Tudi Repentabor za STO

V soboto popoldne se je tudi repentaborski občinski svet pridružil ostalim našim podeželskim občinam in izglasoval resolucijo, ki jo je predložil član občinskega sveta, g. Karel Skabar, in ki zahteva ostanje Svobodnega tržaškega ozemlja. Za resolucijo je glasovalo 16 občinskih svetovalcev, proti pa dva. Tako so titovci tudi v tej občini popolnoma pogoreli z razbijanjem Svobodnega tržaškega ozemlja, čeprav imajo občino v rokah prav po milosti volivcev, ki so jim jo zaupali zato, ker so prisegali, da se bodo borili za STO, sedaj pa

je njihovo OF vodstvo dano obljubo porzlo.

Gorje titovski OF, če bi morali v tem trenutku na volitve! V naši občini bi gotovo ne dobili pet glasov. V tem najusodnejšem trenutku, ko veliki in mali davijo naše ozemlje, so se titovci — seveda kakor vedno — postavili na stran močnejših, ljudstvo pa je in bo ostalo na strani pravice in dane moške besede. Sedanja izkušnja naj nam bo v pouk in svarilo, da se v bodoče moramo z vsemi sredstvi izogibati kandidatur, ki so u službeni kakršne že koli stranke.

K sreči sedijo v našem občinskem svetu možakarji z moško hrbtnostjo in ne samo kimavci, ki slepo ubogajo, kar jim v Trstu in Ljubljani naročijo. Tudi naša občina si je rešila čast pred zunanjim svetom, in to nam je v nemajhno zadoščenje.

Počitniška kolonija nabrežinske občine

Zadnje priprave za odhod naših otrok v počitniško kolonijo so v polnem teku.

Letos si je uprava izbrala nov prostor v občini Forni di Sopra. V tej občini v vasi Stinsans je prevzela v najem veliko dvonadstropno zgradbo.

Prva skupina otrok odpotuje iz Nabrežine v soboto 26. t.m. zjutraj z dvema avtobusoma. Tokrat so dečki na vrsti, in sicer 60 slovenskih in 40 italijanskih. V slovenski skupini so tudi otroci iz zgonišča in repentaborske občine. Ob skupini spremlja določeno število učiteljev za vsaki oddelki posebej. V koloniji bosta oba oddelka popolnoma samostojna v vsem življenju kolonije. Lega novega letovanja je res lepa, na odprtem prostoru, dovolj zraka in sonca, v okolici pa je mnogo izletnih točk skozi gost smrekov gozd. Letoviški kraj leži 900 metrov nad morjem. Dečki ostanejo v koloniji točno en mesec dni, nakar jih bo zamenjalo enako število deklic.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znanec, predvsem č. duhovščini, posebno č. g. župniku Jožetu Zoržu, gg. zdravnikom, g. županu in občinskim svetovalcem, predsedniku SDZ, zastopnikom raznih organizacij, pevskega društva, darovalcem cvetja in vencev ter vsem, ki so spremenili draga nam Ivana Terčona na njegovi zadnji poti ali na kakršen koli način počastili njegov spomin.

Mavhinje, 20. jun. 1954.

Užaloščena vdova JUSTA in otroci

Žalostna obletnica

Pretekli terek je minilo točno deset let, odkar se je iz dolje ugaslih dimnikov nekdanje rižarne pri Sv. Ani prvič privabil gost dim. Bilo je 22. junija 1944 in nacisti so preizkušali svojo pravkar zgrajeno peč za množično uničevanje telesnih ostankov svojih žrtev. Naprava je nato stalno služila svojemu namenu, vse dokler ni vojaški poraz zapečatil usode rjavega totalitarnega režima.

Le malokdo je takrat z gotovostjo vedel, kaj pomenijo ti gosti oblaki črnega dima. Žrtve, ki so prestopile prag te morilne naprave, se niso vračale v svobodo. Toda še danes so v javnosti le prodali glasovi, razširjala so se ugibanja in vsem Tržčanom je zastajalo srce, ko so videli, da je ta tajinstveni nočnega na delu.

Ni zapisov, ki bi govorili, kdaj so ga spustili v pogon. Zločinci so si bili svestni svojega zločina in so vse uničili. Toda očividci so za beležili prvi zunanji znak tega novega udeleževanja in zdaj, ob desetletnici njegovega pojava, se spominjamo vseh žrtev, ki so včasih v strašnih mukah izdihale svoje duše, še napol žive in morda pri zavesti.

Odhod otrok v počitniško kolonijo

Tajništvo SDD poziva starše otrok, ki so prejeli vabila našega urada za kolonijo, da se čimprej prijavijo v našem uradu. V nasprotnem primeru jih bomo črtali iz seznama ter nadomestili z drugimi.

Prijavljeni dečki naj pridejo na sedež društva v ulici Machiavelli 22-II. nadst. 1. julija ob 9. uri zjutraj, kjer bo zdravniški pregled in nato odhod z avtobusom v Devin.

Stoletnica svetovlanske šole

Letos poteče 100 let, odkar so pri Sv. Ivanu v Trstu odprli prvo slovensko šolo. Proslava te pomembne obletnice za kulturni vzpon tržaških Slovencev, naj bi bila, po prvotni zamisli, skupna zadeva vseh Slovencev, ne glede na strankarsko pripadnost. To načelo pa avtoritarnim strankam očitno ne prija, zato bo proslava potekala po strankarskih tirnicah in v strankarske namene. Slovenci, ki jim je partijsko izkoriščanje takih ne-strankarskih proslav pri srcu, se bodo proslave udeležili v novi svetovlanski šoli, ki bo pred pričetkom prihodnjega šolskega leta. Ta proslava bo gotovo ne-strankarska in zgolj kulturna.

POZIV

Župan nabrežinske občine poziva prebivalstvo, da po svojih močeh prispeva za poplavlence. Prispevke sprejemajo v občinski hiši, po vseh pa v župniščih.

TRŽAŠKI PREPIHI

Kupčkarji

Gospod uredniki!

»Oče Bleiweisa« v zadnji številki »Demokracije« je zadel v črno. Del tiste naše inteligence, ki ji je fašizet uterjeval »znacaj« in »hrbtenico«, se je močno razburil. To pokolenje je doslej udobno dremalo v senci tiste preračunjenosti, s katero mu je fašistična doba neizbrisno ukrojila kameleonsko prevleko. Takrat je obveljalo vodilno načelo: Ko si doma in oče preklinja fašizem in njegove zločine ter pošilja na dno pekla njegovega spočetnika, tedaj mu pritrudi in po možnosti podžiga njegovo ogorčenost! Ko pa pripadlaš v šolo in ti fašistični učitelj zabija v glavo, da je Mussolinija in njegovo zalego postavila sama previdnost na te grešni svet, potem tudi njemu pritrudi in neutrudno moli desnico navzgor. Črno srajco oblači in slači kot ukazujeta učitelj ali pa oče!

Tako sta v tistih časih, tako za letnih za nas, nastala dva kupčkarji, kupčkar domačega ognjišča in kupčkar fašistične slave. Oba sta zmlela prirojeni značaj otroku in oba sta zmehčala njegovo mlado hrbtnico.

Fašizem se je pogreznil tako, kot zatonel vse, kar ni naravnega. Kupčkar pa sta ostala in ostala je tudi kameleonska prevleka. Danes velja načelo: Če si med zavedno slovensko družbo, se postavi na slovenski kupčkar, če se pa približala dva soseščana italijanske narodnosti, promptno preskoči na laški kupčkar! S tem pa kupčkanje še ni odpravljeno.

Povojna doba je duhove oddelila v dva strogo ločena kupčkarje: v demokratičnega, svobodnjaka in v diktatorskega, nasilniškega. Menda ni človeka na našem ozemlju in tudi drugod po svetu, ki se ne bi zavedal, kateremu kupčkarju sam pripada, vsaj z dušo in srcem, če že ne očitno in javno. Je pa vendar še nekaj ducatov razumnikov iz fašistične vzgojne šole, ki prav tako — kakor skačejo oportunistični Slovenci s slovenskega na italijanski kupčkar — skačejo oni z enega svetovno nazorskega kupčkarja na drugega, kakor pač veter pih. Mislim, da med obema skupinama teh naših »Skrobarjev« ni nobene bistvene razlike!

Imamo pa še tretjo vrsto kupčkarjev, ki so v najtesnejšem sorodstvu z ostalima dvema skupinama. Da bi namreč kupčkanje ne odšlo v pozabo in da bi kameleonska prevleka ne zbledela, so si tudi v samem Tržaškem vprašanju sredini zopet postavili dva kupčkarja: Svobodno tržaško ozemlje na eni strani, Tito pa na drugi. Se pred časom so pridno pisali po »stojevske« kupčkarju, posebno v časih zadnjih občinskih volitev, ko je na tem kupčkarju stal sam maršal

Tito za nekaj volilno propagandnih minut. Ko pa so se Titovi službeni pozivljali na volilna gesla, so tudi ti kupčkarji najprej sramežljivo, potem pa kar odkrito preskočili na kupčkar razdelitve Svobodnega tržaškega ozemlja. Tej skupini vzgojno nedoraslih pa so se pridružili tudi nekateri posamezniki, ki sicer niso rastle pod fašističnim veterjanstvom, pa so že po svoji naravi tista zvrst ljudi, ki so jim stvarne ugodnosti in pridobitniške koristi življenjski smoter. Zvesti vsem in vsakomer do — nove konjunktore, to je njihovo geslo. »Skrobarja tu, »Skrobarja tam...

Res je, da tega vrtenja in preskakovanja prvi niso sami krivi, saj si gotovo sami niso prostovoljno naročili fašistične vzgojne navlake. Star Pestalozzi je dejal, da je tudi slaba vzgoja več vredna od nevzgoje, ker rodi nevzgoja — breznačelnost. Ta pa je doživela oportunistična, ki oropa človeka tistih značilnosti, ki dvigajo človeka do osebnosti. Neosebni človek pa ne more biti niti vzgojitelj, niti vodnik svojih sorodnikov, čeprav bi ga narava obdarovala s še tako bogatimi talenti. Pestalozzi se gotovo ni motil.

Kar je bilo v mladosti zamuje-nega, pravi razumnik lahko izpopolni, saj človek ni nikoli zadosti učen in izkušen. V slovenski kulturni in politični zgodovini ne manjka vzorov. Tudi pri našem Kraševcu sta imela značajnost in moštost vedno prvo besedo.

Zgodovina bo izbrisala kupčkarje in kupčkar, kakor je izbrisala fašizem in nacizem in kakor bo odpihala tudi komunizem in oportunistični!

Pepi Trdinec

Odgovorni urednik:

Dr. Prof. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA

se je preselil v ul. Rittmeyer, 13
in sprejema
od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure
Stev. telef. 31-813

Mizarji
kmetovalci
podjetniki
Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in par-kete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Zadnja pot Ivana Terčona

Ze debelo uro pred napovedanim časom so se pred hišo žalosti v Mavhinjah pričele zbirati množice iz bližnjih in daljnih kraških vasi in tudi iz mesta, da se poslovijo od moža, ki je užival splošno spoštovanje vsega prebivalstva in glede na strankarsko opredelitev. Pogrebne obrede so opravili kar štirje duhovniki. Cerkevni zbor je pred hišo zapel žalostinko. Temu je sledilo slovo pevskega društva »Avgust Tancec iz Nabrežine. Veličastni spreved se je nato pričel pomikati proti cerkvi in po opravljenih cerkvenih opravilih je nadaljeval pot proti pokopališču. V sprevedu so nosili 14 vencev in o-bilo cvetja. Nabrežinski občinski svet je vodil župan g. Josip Terčon. Osrednji odbor SDZ sta zastopala predsednik in tajnik. V sprevedu smo opazili tudi zastopnike raznih oblasti.

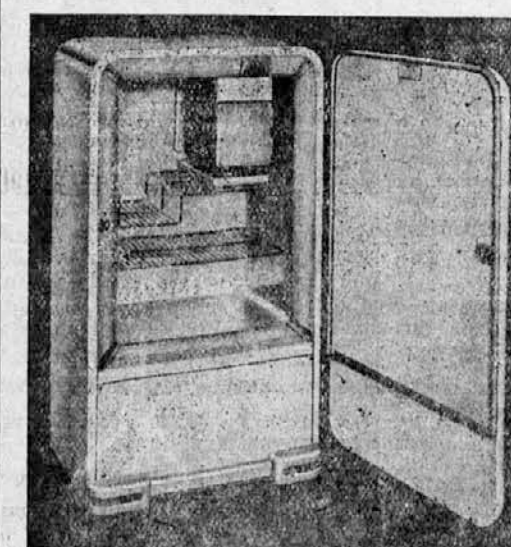
Ves pogreb je bil veličastna žalna manifestacija pokojnikov pri-ljubljenosti. Prijazna kraška vasi-ca kar verjetno že zlepa ni doživela tako lepega pogreba.

Pri odprtem grobu se je od po-kojnika v izbranih besedah poslovil domači župnik, g. Zorž. Nato je v imenu občinskega odbora in občinskega sveta spregovoril župan, g. Terčon, ki je v kratkih besedah orisal napore in trud pokojnika za blagor največje slovenske občine področja A. Končno se je v imenu SDZ od pokojnika poslovil pred-sednik dr. Josip Agneletto, ki je predvsem podčrtal kremeniti značaj pokojnika in njegov lik pripo-ročal v posnemanje današnji slo-venski mladini. Nato so se od po-kojnika poslovili še pevci.

Terčonova hiša v Mavhinjah, vsa lepa vasi in vsa bližnja in dalj-na okolica zahodnega Krasa z nabrežinsko občinsko hišo vred, vse

ki bo ostal neizbrisani v srcih naših Kraševcev, to breme vsaj mo-ralno lajšal, saj se je s to zavestjo pokojnik poslovil od svoje rodne zemlje. Naj počiva v miru!

DOSPILI SO NAJBOLJŠI HLADILNIKI

„LEC“

Izdelek največje angleške tovarne, ki je v celoti - tudi hladilna naprava (Compressor) - izdelan po mnogoletnih izkušnjah izključno v LEC-ovih tovarnah!

Električni hladilnik LEC je edinstven izdelek; nedosegljiv v trajnosti, obliki in ceni

LEC je izdelan za Vas, ker ob vsaki priliki nudi svežo hrano, Vas ohranja zdrave in zadovoljne In Vam mesečno prihrani mnogo denarja

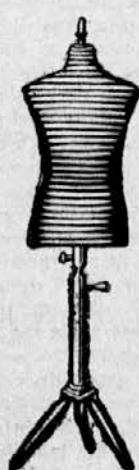
Naročila sprejema s takojšnjo dostavo in petletnim jamstvom trdka

I. KERŽE

TRST - Piazza S. Giovanni 1 - Tel. 35019

Tudi na obročno odplačevanje

Zapomnite si: „LEC“ mora v Vaše gospodinstvo!

A. PERTOT

TRST - ULICA GINNASTICA 22

Velika izbira vsakovrstnih zenskih in moških podlog

BLAGO ZA MOŠKE OBLEKE

Vse po konkurenčnih cenah!

ROSSONI RUGGERO
KORZO GARIBALDI 8

Razstavlja v paviljonih televizije in gospo-dinjskih električnih aparatov najboljših proiz-vode italijanske in inozemske proizvodnje

Poskusne oddaje s teleprojektorji

GALATIC 75 palcev

italijanske televizijske družbe

Obiščite stande na tržaškem vzorčnem velesejmu

PRODAJA NA OBROKE